

AUSTRÁLIA

Geografická poloha a členitosť

- Najmenší a najmenej zaľudnený svetadiel

Najsevernejší bod kontinentu: Yorský mys - Austrália

Najjužnejší bod kontinentu: Juhovýchodný mys - Austrália

Najzápadnejší bod kontinentu: Príkry mys - Austrália

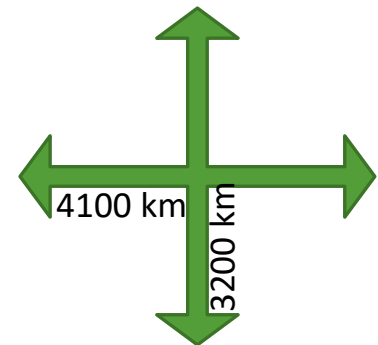
Najvýchodnejší bod kontinentu: Byronov mys – Austrália

Názov Austrália - z latinského slova „australis“, tj. južný (Terra Australis incognita – Neznáma južná zem).

1606 – holandský moreplavec Willem Janszoon, pristál na západe Yorského polostrova.

40. Roky 17. stor. – Abel Tasman objavil Tasmániu

Koniec 18. stor. – anglický moreplavec Jamesa Cook oboplával ju a začal process osídľovania

AUSTRÁLIA

Geografická poloha a členitosť

- Malá členitosť
- Málo zálivov.
 - Na juhu **Veľký austrálsky záliv**
 - Na severe **Karpentársky záliv**
- Polostrovy:
 - Yorský polostrov a Arnhemská zem
- Ostrovy:
 - Tasmánia (67 897 km²) oddelená od pevniny Bassovým prielivom
- Severovýchodné pobrežie Austrálie lemuje v dĺžke 2 300 km **Veľká korálová bariéra** (najväčší korálový útvar na Zemi).

Najvyšším bodom Austrálie je **Mt.Kosciuzsko (2 228 m)**

Najnižším bodom je **preliačina jazera Eyre (-16 m)**

AUSTRÁLIA

Geologickým jadrom je **Austrálsky štít**.

Kaledónske vrásnenie v prvohorách postihlo Arnhemskú zem, stredoaustrálske pohoria a Tasmániu.

Hercýnske vrásnenie v druhohorách vytvorilo Stredoaustrálsku panvu a Východoaustrálsku vysočinu.

Alpínske vrásnenie v treťohorách Austráliu nezasiahlo, napriek tomu tu dochádzalo k tektonickým pohybom – oddelenie Nového Zélandu a Novej Kaledónie

Vo štvrtohorách boli poklesmi vytvorené dva prielivy – Bassov a Torresov, ktoré tak oddelili od Austrálie Novú Guineu a Tasmániu.

Územie Austrálie môžeme rozdeliť na tri veľké oblasti:

1. Západoaustrálska plošina – najstaršia časť, púšte, ostrovné pohoria
2. Stredoaustrálska panva (Centrálna zníženina) – rovina okolo Karpentárskeho zálivu, Veľká Artézská panva
3. Východoaustrálska vysočina – územie Veľkých predelových vrchov

AUSTRÁLIA

- Tropické podnebie (2/5 územia)
- Subtropické podnebie (3/5 územia)

Podnebie ovplyvnené aj prítomnosťou oceánov a susedstvom obrovskej pevniny Ázie

2/3 územia má ročný teplotný priemer vyše 20° C.

najteplejším miestom Austrálie je Marble Bar na SZ pobreží s priemernou ročnou teplotou 37,7 ° C.

Veľká časť územia v oblasti JV pasátu

Tropické oblasti pod vplyvom monzúnov

December – apríl – na západnom a východnom pobreží vyskytujú tropické **cyklóny**, ktoré sa v Queenslande nazývajú **hurikány** a v Západnej Austrálii **willy – willy**.

AUSTRÁLIA

vodstvo

slabo vyvinutá riečna sieť a jej periodičnosť

❖ 38 % územia patrí k úmoriu Indického oceánu

❖ 8,2 % k úmoriu Tichého oceánu

❖ Zvyšok – bezodtoková oblasť – typické periodické vodné toky (**creeks**).

Najväčším vodným tokom Austrálie je Murray (2 520 km)

Jazerá v Austrálii sú reliktného pôvodu - sústredené v bezodtokovej oblasti strednej a západnej Austrálie

Najväčším je jazero **Eyre** (-16 m).

Nedostatok vody z riek a jazier nahrádzajú Austrálčania čiastočne vodou z **artézskych paniev**. Najväčšou a najdôležitejšou je Veľká artézska panva v severovýchodnej časti kontinentu.

AUSTRÁLIA

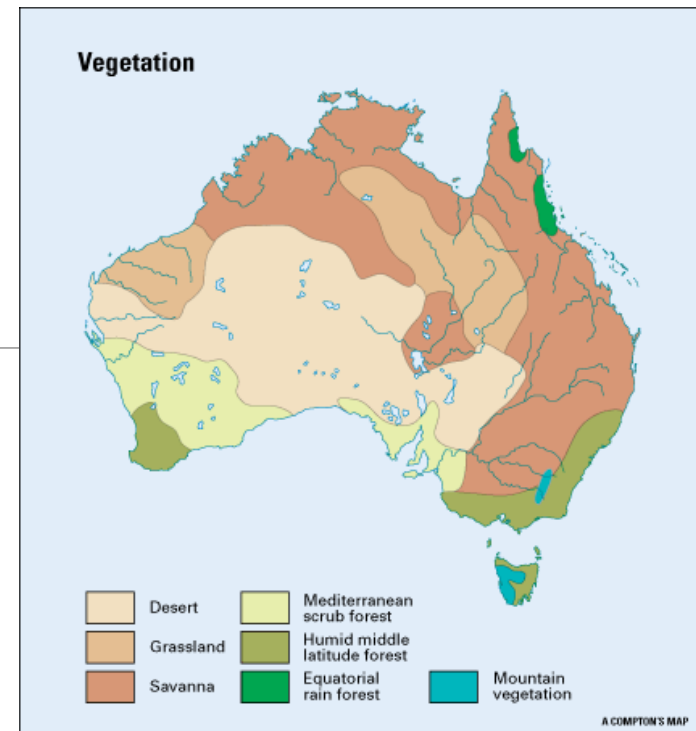
rastlinstvo

- vývoj v izolácii

Plošne najrozsiahlejšie sú **savanové formácie**, ktoré prechádzajú miestami do **púští a polopúští**. Zaberajú stred kontinentu a na západe siahajú až k pobrežiu.

Na juhu sú lemované pásmami **etéziovej vegetácie** a na severe pásmami **tropických opadavých a poloopadavých lesov**, ktoré prechádzajú v najvlhkejších oblastiach do **tropických dažďových lesov**. Východné horské oblasti Austrálie ležia už v **pásme lesov vlhkej mezodermej klímy**.

až 75 % druhov rastlinstva – endemity – eukalyptové lesy, krovinaté formácie tvrdolistej vegetácie (**scrub**), akácie, a i.

AUSTRÁLIA

živočíšstvo

nedostatok vyšších cicavcov, najmä šeliem

Typickými predstaviteľmi sú **vačkovce** – klokan (kengura), koala medvedíkovitá, poletuška, vombat a **primitívne cicavce** - vtákopysk a ježura.

Jedinou vyššou šelmou je pes dingo.

95 % vtákov je endemických – emu, kazuár, papagáje

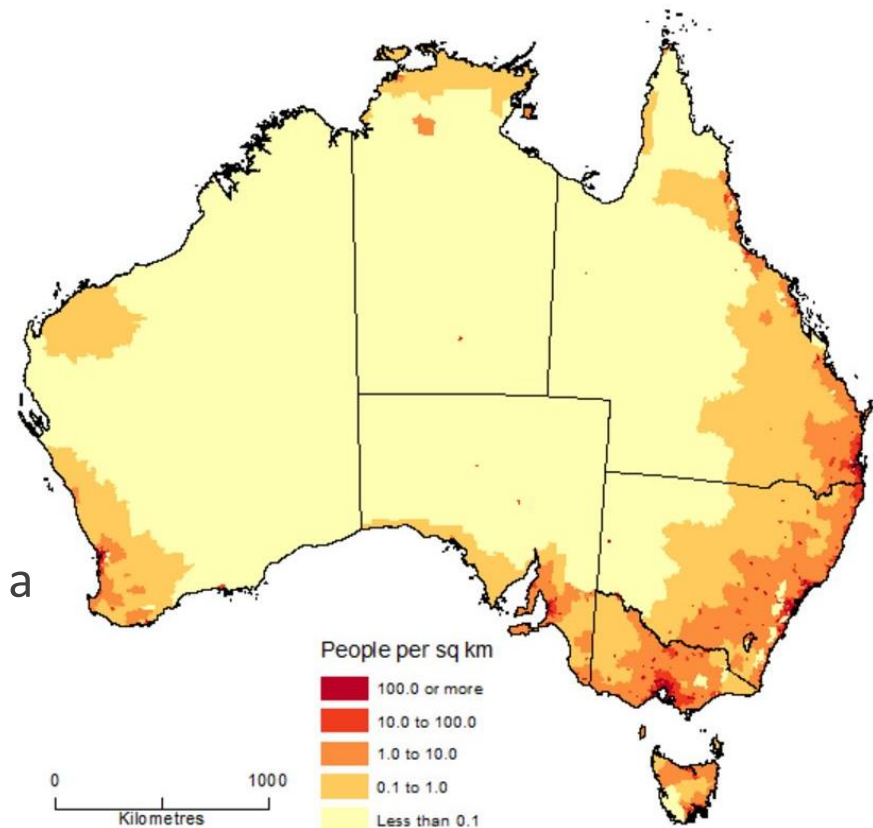

AUSTRÁLIA

obyvateľstvo

- 23 383 930 obyvateľov
- Priemerná hustota 3,0 obyv. na km²
- Až 90 % populácie žije na 20 % územia (JV a JZ územia)

Skoro 60 % obyvateľstva žije v piatich najväčších mestách štátu – **Sydney** (4,4 mil. obyv.), **Melbourne** (3,9), **Brisbane** (1,9), **Perth** (1,6) a **Adelaide** (1,2). Hlavné mesto Canberra má 325 000 obyvateľov.

AUSTRÁLIA

obyvateľstvo

Praobyvatelia kontinentu – **Aborigénci** (v súčasnosti ich žije okolo 300 000 v krajine, z nich je 60 -70 % miešancov) – hudobný nástroj didgeridoo – najstarší hudobný nástroj na svete

- národnostná štruktúra – relatívne homogénna

- koloniálna vláda uplatňovala dlhé roky politiku **tzv. bielej Austrálie**, počas ktorej sa nepovoľovalo prisťahovalectvo Ázijčanom a Afričanom.

Prevažná väčšina obyvateľov je **anglosaského (Angličania) a keltského (Íri, Škóti, Walesania)** pôvodu

Od 70. rokov sa imigračná politika začala meniť a Austrália sa postupne zmenila na **multietnickú a multikultúrnú krajinu**.

AUSTRÁLIA

obyvateľstvo

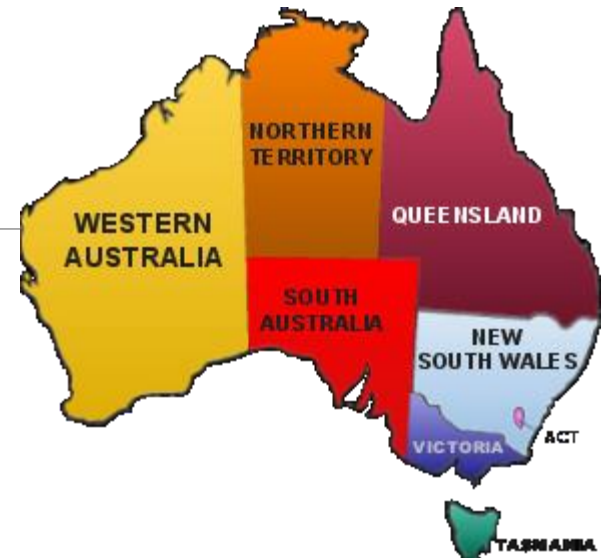
Viacero **etnických skupín**:

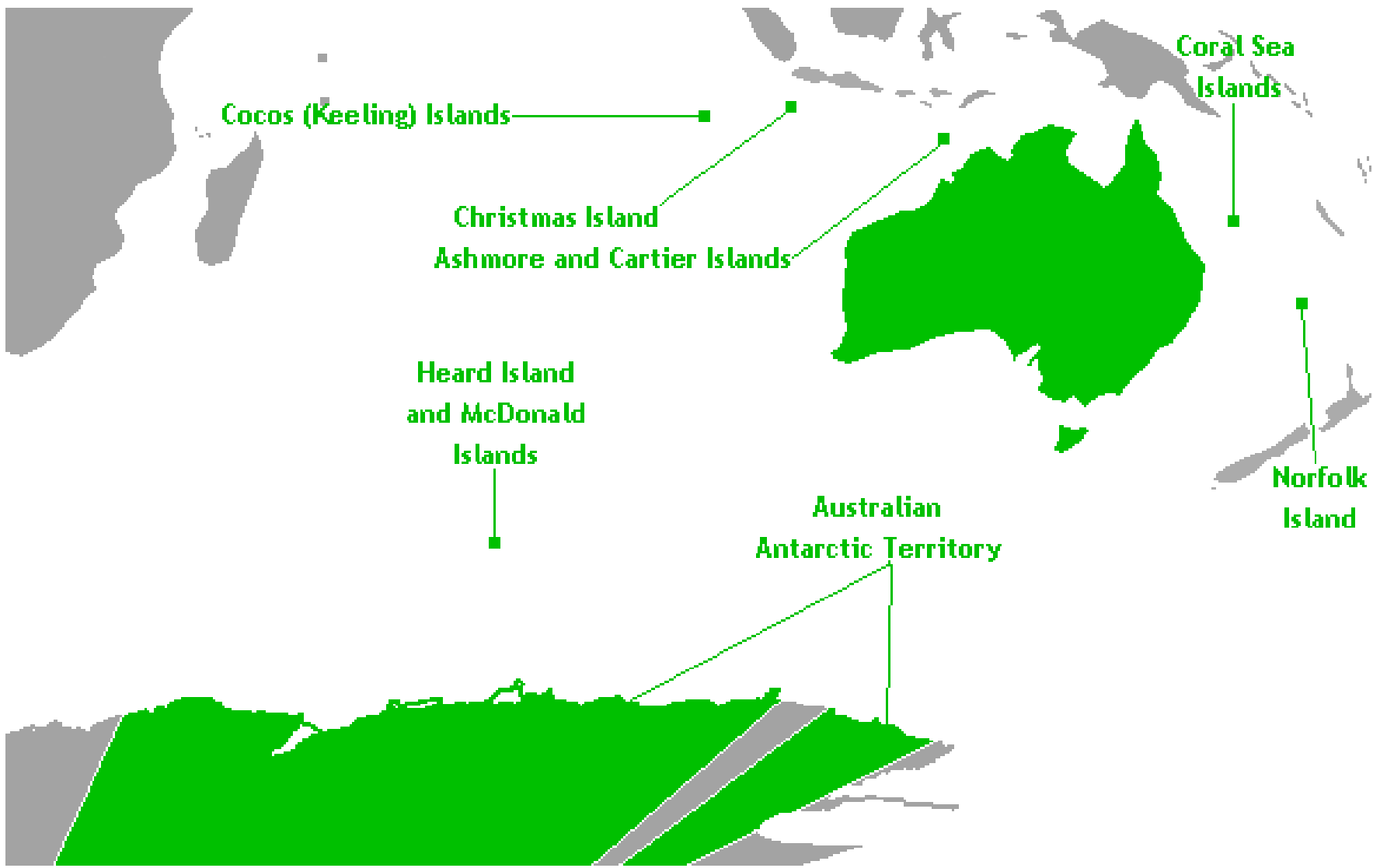
- ❖ Bieli obyvatelia (z Európy)
- ❖ Ázijci (potomkovia imigrantov zo 70. rokov)
- ❖ Pôvodní obyvatelia

Jazyky:

Prevládajúca je angličtina (77 %), za ktorou nasledujú mandarínska čínština (1,6 %), taliančina (1,4 %), arabčina (1,3 %), gréčtina (1,2 %), kantónska čínština

Austrália sa delí na **šesť štátov** (Nový Južný Wales, Viktória, Queensland, Južná Austrália, Západná Austrália, Tasmánia) a **dve teritóriá** (Severné teritórium a Teritórium hlavného mesta). **Zámorskými územiami** Austrálie sú: Norfolk, Ostrovy Koralového mora, Vianočný ostrov, Kokosové ostrovy, Ashmorov a Cartierov ostrov, Heardov ostrov a Macdonaldove ostrovy, Macquarieho ostrovy.

Cocos (Keeling) Islands

Coral Sea
Islands

Christmas Island
Ashmore and Cartier Islands

Heard Island
and McDonald
Islands

Australian
Antarctic Territory

Norfolk
Island

AUSTRÁLIA

vyspelý priemyselno – poľnohospodársky štát s bohatou surovinovou základňou a významnou ťažbou nerastov.

Znižuje sa podiel poľnohospodárskeho sektoru (3,8 %) a priemyslu (27,4%) a rastie podiel služieb (68,7 %).

- ❑ export nerastných surovín a poľnohospodárskych produktov
- ❑ ochrana priemyselných aktivít a štátnych spoločností (železnice, prístavy, aerolínie)

Exportuje sa najmä uhlie, železná ruda a polymetalické rudy.

OCEÁNIA

Má rozlohu 1 252 000 km², z toho 91 % súše pripadá na tri najväčšie ostrovy – **Novú Guineu, Severný a Južný ostrov Nového Zélandu.**

Vyššie 10 000 ostrovov koralového alebo sopečného pôvodu,
štyri oblasti

- ❖ Melanéziiu,
- ❖ Mikronéziiu
- ❖ Polynéziiu
- ❖ Nový Zéland.

OCEÁNIA

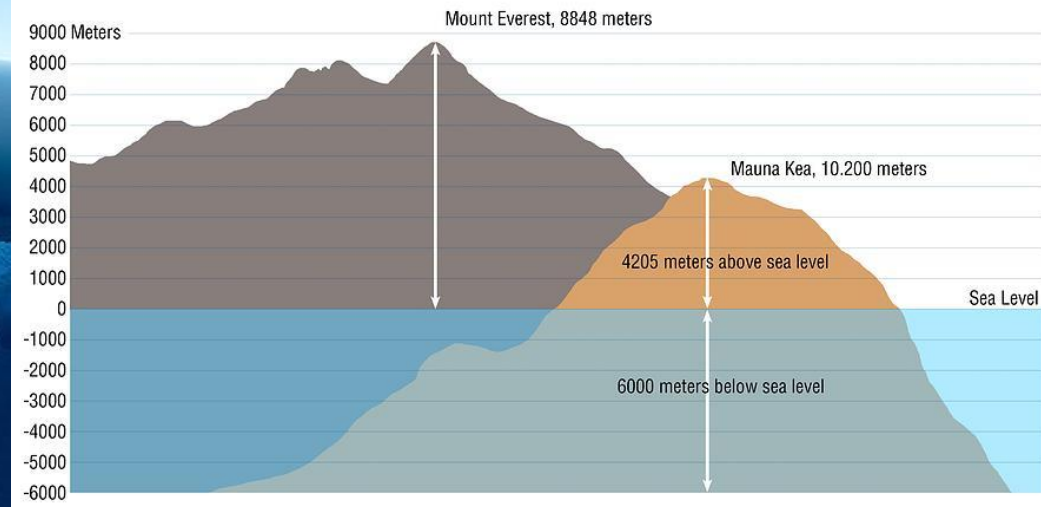
V oblasti sa vytvorili tri základné typy ostrovov:

1. kontinentálne ostrovy – tvoria časti svetadielu, ktoré oddelilo more (Nová Guinea,

Nový Zéland, Nová Kaledónia, Šalamúnove ostrovy) – majú relatívne veľkú rozlohu

2. sopečné ostrovy – vznikli preniknutím žeravej magmy na zemský povrch (Tahiti, Havaj, Samoa ai.) – vystupujú vysoko nad morskú hladinu – sú najrozšírenejším typom ostrovov v Tichom oceáne – na Havajských ostrovoch sa nachádza na ostrove Havaj vrch **Mauna Kea**, ktorý má **najväčšiu absolútnu výšku na Zemi (10 205 m, nad hladinou oceánu 4 205 m a pod hladinou 6 000 m)**

3. koralové ostrovy – vytvorili ich útesotvorné organizmy (koraly, machovky, vápnité riasy), ktoré žijú v teplej a pokojnej vode v menších hĺbkach (Kiribati, Tuvalu) – sú nízke, málo vyčnievajú nad morskú

HIGHEST PEAKS of EACH CONTINENT

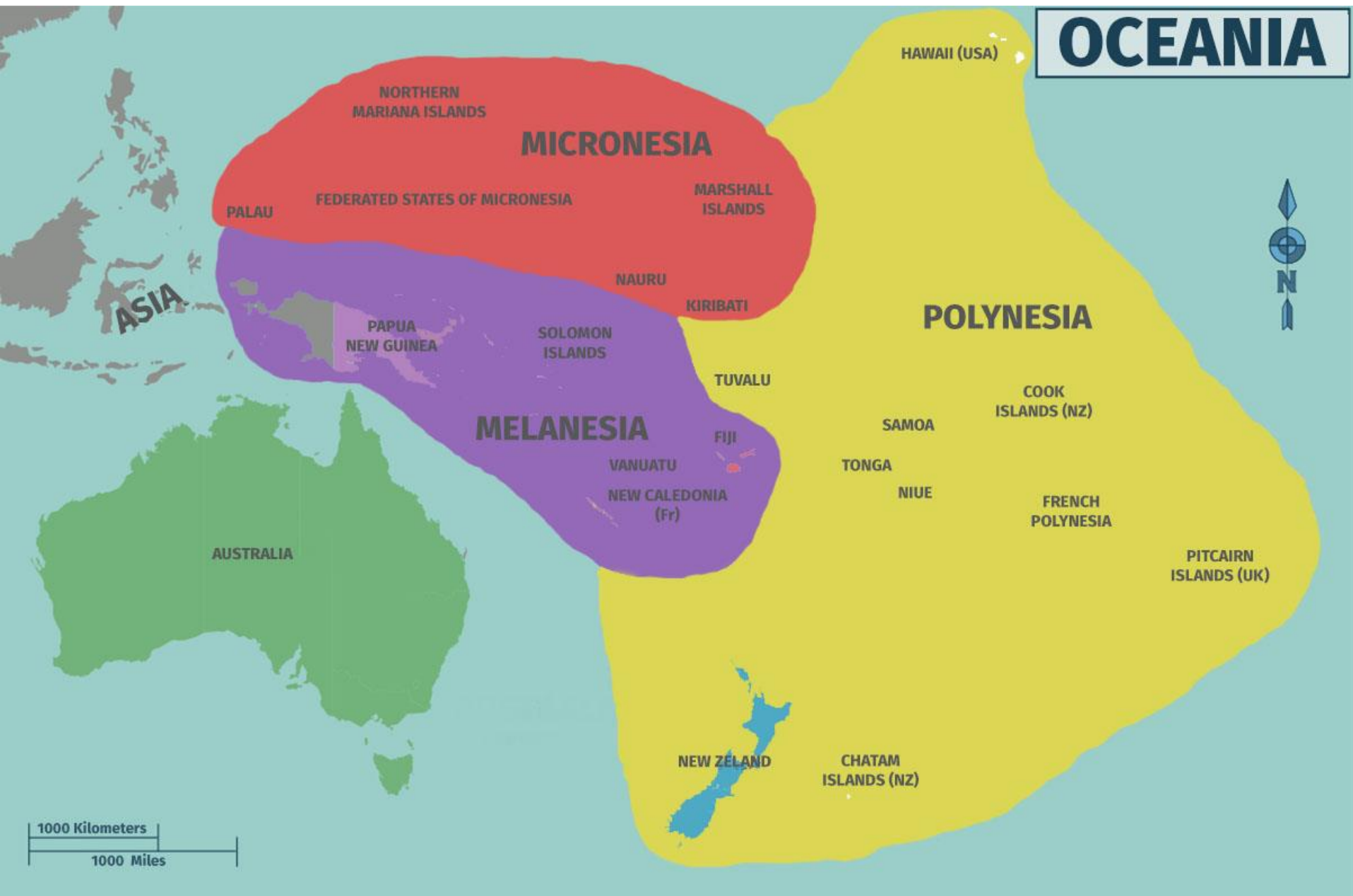

Seven Summits

The Seven Summits are the highest mountains of each of the seven continents. Summitting all of them is regarded as a mountaineering challenge, first postulated as such and achieved on April 30, 1985 by Richard Bass.

Mauna Kea's summit is at 13,796 feet (4,205 meters) above sea level, but it extends about 19,700 feet (6,000 meters) below the water's surface. Therefore, its total height is 33,500 feet (10,210 meters), nearly a mile taller than Mount Everest, according to the United States Geological Survey (USGS).

OCEANIA

OCEÁNIA

Hospodárstvo

- poľnohospodárstvo (spolu s rybolovom), ktoré sa na tvorbe HDP podieľa vyše 20 %
- Najrozšírenejšou poľnohospodárskou plodinou Oceánie je **palma kokosová**.
- export kopry (sušené jadrá kokosových orechov). Pestuje sa aj chlebovník, taro, jamy, banány, citrusové ovocie, cukrová trstina, ryža, bavlník, kávovník, vanilka.
- ovce, hovädzí dobytok, ale na ostatných ostrovoch má dlhú tradíciu chov hydiny a ošípaných.
- ložiská nerastných surovín - niklová a chrómová ruda (Nová Kaledónia), fosfáty (Nauru), ropa (Papua - Nová Guinea), zlato (Papua – Nová Guinea, Nový Zéland, Fidži), uhlie (Nový Zéland), meď (Šalamúnove ostrovy).
- cestovný ruch

ANTARKTÍDA

názov pochádza z gréčtiny a znamená „oproti Arktíde“ – „oproti severu“.

Pobrežie je málo členité,
z polovice zaľadnené.

Rossovo more (z Južného oceánu)
a Weddellovo more (z Južného oceánu)
prenikajú hlboko do pevniny a delia ju
na dve časti,

väčšiu Východnú Antarktídu na strane atlanticko – indickej a na
menšiu Západnú Antarktídu na tichomorskej strane s najväčším
Antarktickým polostrovom, vybiehajúcim k Južnej Amerike.

V Antarktíde je súvislý ľadový kryt s priemernou hrúbkou 2 200 m.

ANTARKTÍDA

1911 (14. 12.) **Nór R. Amundsen** spolu so svojimi polárnikmi dobyl južný pól

1912 (18. 1.) Angličan R. F. Scott dobyl južný pól – na spiatocnej ceste spolu so svojimi polárnikmi zahynul

Najvyšším vrcholom je **Vinson Massif (4 897 m)** v Západnej Antarktíde, vo Východnej Antarktíde je to Mt. Kirkpatrick (4 528 m). Najvyššou činnou sopkou je **Mt. Erebus (3 794 m)** na Rossovom ostrove. Jej posledná erupcia bola zaznamenaná v roku 2011.

Priemerná nadmorská výška Antarktídy je 2 280 m, čo je najvyššia hodnota spomedzi všetkých kontinentov a svetadielov.

tri druhy kvitnúcich rastlín, približne 60 druhov machov a lišajníkov.

Pod povrchom mikróby – riasy, baktérie a huby.

dva rody tučniakov a z čajkovitých chaluha – skuva

ANTARKTÍDA

Obyvateľstvo tvoria iba členovia výskumných vedeckých a meteorologických staníc.

V súčasnosti tu udržiava 17 štátov 48 staníc

Kvôli zladeniu a koordinácii jednotlivých výskumných programov bol v roku 1998

vytvorený **Vedecký výbor pre antarktický výskum (SCAR)**.

K najznámejším antarktickým staniciam patria **Mc Murdo (USA)**, ktorá je najväčšou stanicou celého kontinentu, priamo na južnom póle sa nachádzajúca stanica **Amundsen – Scott (South Pole) (USA)**, **Molodežnaja (Rusko)**, a i.

ANTARKTÍDA

obrovské zásoby nerastných surovín (uhlie, ropa, zemný plyn, meď, železná ruda, diamanty, slúda, grafit ai.).

Spory, ktoré hrozili pri nárokoch jednotlivých štátov na územie najjužnejšieho kontinentu sa odstránili uzatvorením **Antarktickej zmluvy v roku 1959** (12 štátov), ktorá určila právne postavenie Antarktídy, mierovú a vedeckú spoluprácu, zakazovala budovanie vojenských základní, nukleárne pokusy a vojenské manévry a zároveň aj akékoľvek nové nároky na územie Antarktídy. Zmluvu postupne ratifikovali ďalšie štáty.

- v súčasnosti rozvoj cestovného ruchu